

4. Міжнародна економіка : підруч. / Григорій Климко, Віра Рокоча; Ред. Анатолій Румянцев, Київський нац. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. К.: Знання-Прес, 2009. 447 с.
5. Передрій О. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб.; М-во освіти і науки України, Закарпатський держ. ун-т. К.: Центр навчальної літератури, 2016. 273 с.
6. Рокоча В.В. Міжнародна економіка: навч. посіб.: У 2-х кн.. Кн.1. Міжнародна торгівля: теорія та політика. К.: Таксон 2000. 320 с.
7. Семенов Г. А. Панкова М. О., Семенов А. Г. Міжнародні економічні відносини: аналіз стану, реалії і проблеми : навч. посіб.; Мін-во освіти і науки України, Гуманітарний ун-т «Запорізький ін-т державного та муніципального управління» . 2-ге вид., перероб. і доп.. К.: Центр навчальної літератури, 2011. 231 с.
8. World Development Indicators. URL: <https://data.worldbank.org/indicator>

УДК 631.1

МЕТОДИ ОЦІНКИ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ

METHODS OF EVALUATION OF ECONOMIC EFFICIENCY OF AGRICULTURAL PRODUCTION

ДРАГОЄВА О.В., МОРОЗОВИЧ А.В., студентки*
Харківський національний технічний університет
сізьського господарства імені Петра Василенка

У статті, на основі аналізу існуючих підходів, уточнено критерії оцінки ефективності виробництва сільськогосподарської продукції. Досліджено теоретичні засади ефективності сільськогосподарського виробництва. Визначено показники оцінки ефективності сільськогосподарського виробництва та шляхи її підвищення.

Ключові слова: економічна ефективність, рентабельність, ефективність виробництва, ефективність діяльності підприємств.

The article, based on the analysis of existing approaches, clarifies the criteria for assessing the efficiency of agricultural production. The article investigates theoretical foundations of the effectiveness of agricultural production. Defined indicators for the evaluation of the efficiency of agricultural production and ways to improve it.

Key words: economic efficiency, profitability, production efficiency, efficiency of enterprises.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Ефективність виробництва — це складне і багатогранне явище. Науковці стверджують, що сільськогосподарське виробництво вимагає органічного поєднання і взаємодії чотирьох факторів – робочої сили, основних засобів, предметів праці і землі [1]. В процесі виробництва здійснюється виробниче споживання вказаних ресурсів з метою отримання певних споживних вартостей, спроможних задовольнити відповідні потреби людей. Отже, будь-яке виробництво передбачає витрати ресурсів і одержання певних результатів. Але на однакову кількість витрачених ресурсів підприємства можуть одержувати далеко не однакові за величиною результати. В такому випадку кажуть, що підприємства ведуть виробництво з різною ефективністю [1]. Тому, на сьогодні особливо гостро

* Науковий керівник – Півень А.В., к.е.н., ст.викл. ЗВО

постає питання ефективного й раціонального використання ресурсів сільськогосподарських підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні, методичні й практичні аспекти механізму підвищення ефективності АПК розглянуті в працях В.Г. Андрійчука, О.А. Бугуцького, С.А. Матюха, П.Т. Саблука, В.К. Савчука, О.М. Шпичака та інших вчених. Проте, проблема ефективності завжди була, є і залишатиметься актуальною.

Формулювання цілей статті. Ціллю статті є дослідження теоретичних засад щодо сутності ефективності виробництва та визначення шляхів її підвищення.

Виклад основного матеріалу. Теоретичні й практичні аспекти економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції досліджували у своїх працях вітчизняні та зарубіжні вчені, проте в економічній літературі відсутнє єдине бачення критерію економічної ефективності.

Белінська Н.С. вважає, що критерієм ефективності є максимальний ріст продуктивності праці [2]. На думку І.В. Олександренко, ефективність є порівняльною оцінкою результату діяльності, що відображає не тільки її здатність забезпечити економічне зростання, а й можливість стимулювати прогресивні структурно-якісні зміни. В цілому ефективність діяльності підприємства – це ступінь досягнення поставлених цілей, що відбиває оптимальне поєднання затрат і результатів діяльності [3].

Савчук В.К. стверджує, що «хоча прибуток не можна вважати самоціллю будь-якої комерційної організації, але він був, є і залишиться в умовах ринкової економіки головним оціночним критерієм, а також основною метою діяльності підприємств» [6]. Таким чином, показник, що характеризує кінцеві результати господарювання, має виступати критерієм ефективності.

За співвідношенням об'єктивних і суб'єктивних факторів методів оцінки ефективності діяльності класифікуються на формалізовані і неформалізовані [4]. До неформалізованих належать методи, що передбачають розробку системи показників, порівнювання, експертні оцінки, аналіз фінансової звітності, а також методи деталізації. До формалізованих методів – мікроекономічного аналізу, економічної статистики, теорії прийняття рішень, фінансових обчислень та математико-статистичні методи вивчення зв'язків [4].

Для аналізу економічної ефективності виробництва сільськогосподарської продукції важливим є показник рентабельності (прибутковості) виробництва. Рівень рентабельності визначається відношенням прибутку (одержаного ефекту) до собівартості (ресурсів, затрачених на одержання цього ефекту), тому саме рентабельність виробництва найбільш повно характеризує економічну ефективність. В цьому показнику набирається вплив усіх факторів – природних, економічних і організаційно-господарських. Окрім рівня рентабельності, який дає узагальнену оцінку ефективності виробництва продукції сільського господарства, доцільним є використання допоміжних показників [1]. При оцінці ефективності окремих галузей слід брати до уваги всі показники рентабельності, й особливо приведену масу прибутку.

У рослинництві визначають такі показники економічної ефективності:

- рівень рентабельності;
- маса прибутку на 1 га;
- маса прибутку на 1 ц реалізованої продукції [1].

Розрізняють натуральні, вартісні, умовні та інші показники оцінки економічної ефективності. Використання кожного з них має свої як позитивні, так і негативні сторони. Широке використання отримали натуральні показники. Їх застосування є досить обмеженим, оскільки використовуються вони тільки при порівнянні однорідного продукту чи якісно однорідної праці [1].

Систему показників економічної ефективності виробництва можна представити наступним чином [7]:

1) узагальнюючі показники економічної ефективності виробництва (рівень задоволення потреб ринку, виробництво продукції на одиницю витрат ресурсів, витрати на одиницю товарної продукції, прибуток на одиницю загальних витрат, рентабельність виробництва, народногосподарський ефект від використання одиниці продукції);

2) показники ефективності використання живої праці (трудомісткість одиниці продукції, відносне вивільнення працівників, темпи росту продуктивності праці, частка приросту продукції за рахунок росту продуктивності праці, коефіцієнт ефективності використання робочого часу, економія фонду оплати праці, випуск продукції на 1 грн. фонду оплати праці);

3) показники ефективності використання основних виробничих фондів (фондовіддача основних фондів, фондомісткість продукції, рентабельність основних фондів, фондовіддача активної частини основних фондів);

4) показники ефективності використання матеріальних ресурсів (матеріаломісткість продукції, матеріаловіддача, коефіцієнт використання найважливіших видів сировини і матеріалів, витрати палива і енергії на 1 грн. чистої продукції, економія матеріальних витрат, коефіцієнт вилучення корисних компонентів із сировини);

5) показники ефективності використання фінансових коштів (коефіцієнт оборотності обігових коштів, тривалість одного обороту нормованих оборотних коштів, відносне вивільнення обігових коштів, питомі капіталовкладення, капіталовкладення на одиницю введених потужностей, рентабельність інвестицій, строк окупності інвестицій);

6) показники якості продукції (економічний ефект від поліпшення якості продукції, частка продукції, яка відповідає кращим світовим і вітчизняним зразкам, тощо).

Ефективність виробництва (діяльності) підприємства – це комплексне поняття, що відбиває кінцеві результати використання ресурсів за певний проміжок часу, головною ознакою якого може бути необхідність досягнення мети виробничо-господарської діяльності підприємства з найменшими витратами суспільної праці або часу [7].

Управління ефективністю діяльності підприємств, на думку [5], – це набір управлінських процесів (планування, організації, контролю і аналізу), які дозволяють визначити стратегічні цілі та потім оцінювати і управляти діяльністю підприємства щодо досягнення поставлених цілей при оптимальному використанні наявних ресурсів та забезпеченні безперервності і стійкості процесу підвищення ефективності підприємства. Воно охоплює весь спектр завдань в області стратегічного, фінансового, маркетингового та операційного управління підприємством

Висновки. Отже, використання всієї системи показників ефективності дає змогу підприємствам-виробникам сільськогосподарської продукції підвищувати рівень виробництва сільськогосподарських культур, який в свою чергу є найважливішим завданням, розв'язання якого - забезпечення населення продуктами харчування, бо від ефективного функціонування галузі рослинництва залежить продовольча безпека держави. Тому, завданням кожного підприємства залишається підвищення ефективності галузі, збільшення обсягу виробництва конкурентоспроможної продукції і вихід на нові ринки збуту.

Основними шляхами підвищення ефективності виробництва рослинницької продукції у сільськогосподарських підприємствах є зростання урожайності за рахунок інтенсифікації галузі, що призводить до зниження собівартості продукції, підвищення цін реалізації та рентабельності її виробництва.

Література.

1. Андрійчук В.Г. Економіка аграрних підприємств / В.Г. Андрійчук. – [2-ге вид., доп. і перероблене]. – К. : КНЕУ, 2002. – 624 с
2. Белінська Н. С. Економічна ефективність діяльності молокопереробних трансформацій в Україні: монографія / Н. С. Белінська, О. Й. Лесько. – Вінниця : ВНТУ, 2012. – 280 с.
3. Олександренко І.В. Методичні підходи до діагностики ефективності діяльності підприємства/І.В. Олександренко. – Режим доступу: [http://C:/Users/Кафедра/Downloads/ecfor_2013_4_23%20\(3\).pdf](http://C:/Users/Кафедра/Downloads/ecfor_2013_4_23%20(3).pdf)

4. Матюх С. А. Дослідження сучасних методів оцінки ефективності діяльності організацій / С.А. Матюх // Економічний аналіз. - 2014. - Т. 15(3). - С. 79-85. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escan_2014_15%283%29__13

5. Півень А. В. Понятійно-категоріальний апарат управління ефективністю діяльності підприємств / А.В. Півень // Вісник Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. - 2019. - Вип. 200. - С. 242-256. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhdtusg_2019_200_28

6. Управління ефективністю сільськогосподарського виробництва: інформаційно-аналітичний аспект : монографія / В.К. Савчук, О.М. Костенко, Ю.І. Мискін, В.М. Краєвський; ред.: В. К. Савчук. - К. : Вік принт, 2013. - 468 с. - Бібліогр.: с. 266-291.

7. Шляга О.В., Гальцев М.В. Шляхи підвищення ефективності роботи підприємства / О.В. Шляга, М.В. Гальцев. – Режим доступу: http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_7_066.pdf

УДК 339.9

ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ЯК ЗАКОНОМІРНИЙ ЕТАП ЕВОЛЮЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ

GLOBALIZATION AS A LEGAL STAGE OF THE EVOLUTIONARY DEVELOPMENT OF THE ECONOMY

БЕЗЗАДІНА С.О., студентка*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

У статті автором узагальнено наукові погляди щодо змісту поняття глобалізація, визначені основні наукові підходи щодо трактування процесу глобалізації, розглянуті фактори, що впливають на розвиток глобалізації та існуючі протиріччя щодо її наслідків, визначені основні сучасні характеристики глобалізації, надана власна оцінка змісту процесу глобалізації.

Ключові слова: глобалізація, гіперглобалізація, інтернаціоналізація, цивілізація, економіка.

In the article, the author summarizes scientific views on the content of globalization, identifies the main scientific approaches to interpreting the process of globalization, considers the factors influencing the development of globalization and existing contradictions on its consequences, identifies the main modern characteristics of globalization, and provides his own assessment of the content of globalization.

Key words: globalization, hyperglobalization, internationalization, civilization, economy.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Процес глобалізації за своїм змістом і структурою є настільки складним і неоднозначним, що навіть серед фахівців, які досліджують цю проблему та її похідні, спостерігаються значні розбіжності. Певний вплив на формування уявлень про глобалізацію формують роботи класиків теорії та методології розвитку економічних систем.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Методологічною основою даного дослідження стали наукові роботи таких авторів: О. Білоруса, М. Блауга, Б. Боулінга, Д. Боуза, Н. Данилевського, Р. Коуза, П. Кругмана, М. Кастельяса, Д. Лук'яненко, В. Лукашевича, Ю. Пахомова, Р. Робертсона. Не дивлячись на різноманіття розробок по даній проблемі, в

* Науковий керівник – Бабан Т.О., к.е.н., доцент